

Nr 150.

Av herr **Henriksson**, om inrättande av vissa tjänster vid monopolutredningsbyrån m. m.

Den inom kommerskollegium sedan år 1946 verksamma monopolutredningsbyrån, som fungerat som centralt utrednings- och övervakningsorgan vis å vis konkurrensbegränsningar inom näringslivet, har utträttat ett aktningvärt arbete, ehuru med alltför små personella resurser — det är erkänt och dokumenterat. Omkring 340 kartellavtal ha hittills kartlagts av byrån och registrerats i dess kartellregister, och bakom detta resultat ligger ett hårt arbete med ofta tidsödande efterforskningar för att få fram bevismaterial och med de grannlaga uppgifterna att rätt tolka utstuderade avtalsformuleringar och handhava publiceringen av avtalens innebörd så att det inte ger avtalsparterna tillfälle att rikta någon befogad anmärkning mot förfarandet. Utan tvivel förhåller det sig så att de mycket ömtåliga intresseområden, som beröras av monopolutredningsbyråns arbete, lätt utsätta byråns tjänstemän för misstänkliggöranden och göra deras arbete särskilt påfrestande. Lockelsen att övergå till annat lugnare verksamhetsområde måste också bli större för dem som i likhet med dessa tjänstemän i ett utsatt läge sakna stödet av en ordinarie anställning, som ger möjlighet att med fasthet hävda statsmakternas auktoritet. Monopolutredningsbyråns tjänstemän sakna sådan ordinarie anställning, ehuru varaktigheten i deras arbetsuppgifter icke ifrågasättes av någon och ånyo vitsordas av kommerskollegium i årets riksdagspetita. Kollegium upprepar däri sitt tidigare krav på ordinariesättning av 1 byrådirektörstjänst (Ce 31), 1 förste byråsekreterartjänst (Ce 29) och 1 förste aktuarietjänst (Ce 29) på monopolutredningsbyrån. Med åberopande av det ekonomiska läget har emellertid Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna tillstyrka dessa tjänsteförändringar. Då ingen kostnad är förenad med en dylik ordinariesättning, bör dock riksdagen vara oförhindrad att bevilja kommerskollegii hemställan i denna punkt med hänsyn till de speciella förhållanden som anförts ovan.

En merkostnad innebär däremot kommerskollegii äskande om tre nya befattningar — en förste aktuarie och två amanuenser (lönekostnad kr. 35 280: —) — för påbörjande av arbetet med de pris- och marknadsanalyser, som enligt den ursprungliga organisationsplanen för byrån skulle kompletterat dess båda nuvarande avdelningar och som skulle utgöra den efterkontroll, som dess andra avdelningars arbete erfordrar för att få någon verklig effekt. Visserligen får byrån ofta meddelande om att konkurrensbegränsande överenskommelser sedan de införts i kartellregistret upphört att gälla eller ha modifierats i det ena eller andra avseendet. F. n. har byrån

emellertid mycket små möjligheter att i sådana fall utröna, huruvida vederbörande parter alltjämt handla efter avtalets innehåll. Inte sällan torde så vara förhållandet: avtalet upphäves formellt, men de f. d. avtalsparterna följa fortfarande tidigare praxis för t. ex. sin prissättning. Bl. a. för att utreda förekomsten av s. k. tysta överenskommelser behövs den avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden, som upptagits i planen för monopolutredningsbyråns verksamhet, vilken riksdagen beslutade 1946. Kommerskollegium påminner i sina anslagsäskanden för nästa budgetår om hur enligt förarbetena till gällande lagstiftning på förevarande område det skulle ankomma på en sådan avdelning att verkställa fortlöpande analyser av marknadsförhållandena, att klarlägga de strukturella förändringarna inom näringslivet och utreda den ofullständiga konkurrensens roll härvidlag. Dessa analyser skulle också utgöra grundval för att bedöma vilka specialundersökningar, som kunna komma att bli erforderliga.

Det är inte förutsatt, att statens priskontrollnämnd skall bliva ett bestående organ, varför den så småningom torde komma att avvecklas. Under priskontrollnämndens verksamhet har den statliga priskontrollen å ena sidan bidragit till en viss utveckling av kartellsamverkan — i synnerhet inom branscher som under kriget fått nya eller vidgade uppgifter, bl. a. i ett intensifierat förhandlingsarbete med myndigheterna. Å andra sidan har samma priskontroll verkat regulativ så att monopolställningar inte kunnat utnyttjas mer än delvis. Det är emellertid ingalunda uteslutet, att dessa allt flera kartellsammanslutningar kunna komma att utnyttjas starkare sedan den fortlöpande statliga prisövervakningen upphört. Ty direkt eller indirekt syfta praktiskt taget alla kartellbildningar, som i olika former uppträda inom näringslivet, till en för vederbörande företag förmånlig prisstabilisering. Det kan knappast vara lämpligt, att statsmakterna, då den nuvarande priskontrollen släppt, skulle stå utan möjligheter till prisstudier och möjligheter att särskilt följa prisutvecklingen inom kartellbundna branscher (redan 1935 kontrollerades 23 % av den totala avsaluproduktionen av privata försäljnings- och priskarteller). Vill riksdagen visa förutsende, bör därför den i princip beslutade avdelningen för analys av pris- och marknadsförhållanden inom monopolutredningsbyrån organiseras upp under nästa budgetår och få tillfälle att påbörja sin verksamhet, innan de väntade större anspråken komma att ställas på dess effektivitet och förmåga.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta om ordinariesättning av vissa tjänster vid monopolutredningsbyrån samt besluta ett anslag av 35 280 kr. till avlöning av en förste aktuarie och två amanuenser vid samma byrå.

Stockholm den 25 januari 1950.

Sture Henriksson.